SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1036

av Eva Lindh (S)

Införande av generisk klassificering av nätdroger

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa generisk klassificering av nya psykoaktiva substanser och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Marknaden för nya psykoaktiva substanser (NPS), ofta kallade nätdroger, har vuxit kraftigt. Nya preparat utvecklas kontinuerligt genom mindre förändringar i substansernas kemiska sammansättning, vilket gör att de kan undgå befintlig narkotikalagstiftning. I väntan på att varje ny substans utreds och klassificeras kan produkterna säljas öppet, både på nätet och i fysiska butiker. Marknadsföringen riktar sig inte sällan till unga och framställer preparaten som lagliga alternativ till narkotika.

Dagens system innebär alltså att nya substanser med små förändringar i sammansättningen men med samma effekt snabbt kan ersätta de som just narkotikaklassats. Det försvårar arbetet för polis, tull och andra myndigheter. Inte minst innebär det betydande hälsorisker för människor som använder preparat vars innehåll och effekter ofta är dåligt kända.

Ett sätt att komma åt problemet är att införa generisk klassificering, även kallad familjeklassificering. Det innebär att hela grupper av substanser med liknande kemisk struktur och psykoaktiv effekt kan omfattas av narkotikaklassificering, i stället för att varje enskild substans måste utredas och klassificeras separat. På så sätt skulle även nya varianter inom en klassificerad substansgrupp kunna omfattas av lagstiftningen.

Flera europeiska länder, däribland Danmark och Norge, har infört generisk klassificering. Erfarenheterna visar bland annat att systemet kan förenkla myndigheternas arbete och försvåra för producenter och försäljare att hela tiden lansera nya varianter för att kringgå lagstiftningen. Samtidigt finns det viktiga rättssäkerhetsfrågor att beakta, bland annat risken att klassificeringen blir alltför bred och omfattar substanser som inte bör vara narkotikaklassade. Samtidigt visar den fortsatta öppna försäljningen av nya psykoaktiva substanser att problemet kvarstår. Förstörandelagen, som infördes för att kunna omhänderta och förstöra farliga substanser i väntan på klassificering, är ett viktigt verktyg men har inte undanröjt problemet.

Mot denna bakgrund bör Sverige överväga att införa generisk klassificering. En sådan ordning behöver utformas med tydliga avgränsningar och med hänsyn till rättssäkerheten. Målet måste vara att minska tillgången till farliga substanser, skydda människors hälsa och ge samhällets myndigheter bättre möjligheter att agera mot en snabbt föränderlig narkotikamarknad.

Eva Lindh (S)